

DSIDA JENŐ:

Magyar karaván Itálián keresztül

A Szentévben, 1933-ban (Krisztus halálának 1900. évfordulóján) a Nagyváradon megjelenő Erdélyi Lapok című újság tíznapos zárándokut szervezett Olaszországba. A népes zárándokcsoport (többségükben erdélyi katolikus értelmiségiek) végigjárták a Velence–Firenze útvonalat, Rómát és Nápolyt, visszafelé Padovát, megtekintették a katolikus egyház nevezetes itáliai emlékhelyeit, az olasz reneszánsz néhány kiváló alkotását és egy-egy divatos idegenforgalmi célpontot. Az utazni szerető, de elszigeteltségben élő erdélyi magyarságnak ez az utazás hosszú évek után talán az első kitekintési lehetőségét jelentette Európára.

Dsida Jenő, a huszonnyolc éves költő, a lap munkatársa a zárándoklat egyik értelmi szerzője, szervezője és idegenvezetője volt. És ő vállalkozott arra is, hogy 1933. május 7. és június 4. között tizennégy folytatásban örökítse meg az út eseményeit.

Dsida leplezetlen rajongással vezetett végig útítársait a néznivalókon. A tíznapos program (amelynek nagy részét vonaton töltötték, hiszen Nápoly messze van Nagyváradtól), bő-

velkedett látnivalókban, elsősorban természetesen a Szentév eseményeihez kapcsolódó helyszínek és intézmények megtekintésében. Dsida Jenő óvakodik attól, hogy művészettörténeti kiselőadásokkal fárasssa az olvasót, de a meglátogatott tájak, templomok és múzeumok mérték-tartó számbavétele is lenyűgöző kínálatot jelent. Velence nappali csillogása és éjszakai élete, Firenze művészeti öröksége, Dante és Michelangelo tapintható jelenléte, Róma világvárosi forgataga, a Vatikán pom-

pája sorra rabul ejtette az utazókat, leginkább azonban Nápoly csodálatos látványja, egy gazdag, önálló középkori állam (a Nápolyi Királyság) emlékei nyűgözték le őket. Ezt tette teljessé Pompei hátborzongató érdekessége (a látába kövesedett város és lakói), valamint a Vezúv örökösen füstölgő, éjszakánként pedig parázsló orma. Róma bazilikái, a pápai fogadás pompás külsőségei és sajátos hangulata ugyancsak maradandó élményt jelentett számukra.

Dsida több helyen kitér „az olasz ember” mentalitásának bemutatására. A művészetkedvelés, az ének- és a zenekultúra, a pompaszeretet mellett az üzleti érzéket, az alkudozás örömet és alkalmanként a tisztességtelen kufárszellemet említi sajátjuként. Mindezt a nép és az ország (pontosabban: az országocskák, vá-

rosállamok) történetével, hagyományaival hozza összefüggésbe.

1933-ban az erdélyi magyar zarándokok többfelé találkoztak az átalakuló Olaszország képével, intézményeivel, a nagy közmunkákkal, az új divatú egyenruhákkal, a propaganda modern értelmezésével. A zarándokút szervezése bepillantást enged a kor vendéglátási-idegenforgalmi szemléletébe, amely nem volt azonos a maival – néha bizony nosztalgiával idézi föl az olvasó. Az igényes szállodák, az étkeztetés színvonala és választékossága, a külön autóbuszok pontossága körütekintő rendezésre vall, pedig „csak” egy erdélyi zarándokcsoportról volt szó.

A Mundus Kiadó arra vállalkozott, amire 1933 óta egyetlen kiadó sem: teljes egészében, csorbítatlanul tette közzé Dsida egykori beszámolóját. Az eredeti kiadvány ma már alig lelhető fel, későbbi kiadásai csak részleteket tartalmaznak, illetve Dsida egyéb prózai írásai közé sorolva jelentek meg. Az olvasó ma is érzi az élmény frissességét, az író (és a megszólaltatott útítársak) őszinte örömet a látottak fölött, a fiatalember rajongását, hogy szemtanúja lehetett egy színes és gazdag országnak, ahová ettől kezdve visszavágyott. Hogy láthatta a keresztény világ kitárulkozását, évezredes hagyományát, szellemi és érzelmi hatóerejét, amelynek ámuló tanúja és résztvevője volt kétszázhetven erdélyi útítársával együtt.

Az útirajzhoz Pomogáts Béla részletes, igényes Dsida-életrajza és -pályaképe kapcsolódik, a könyv végén pedig aprólékos, de hangulatos beszámolót kapunk Perédi György, az utazáson részt vevő nagyváradi újságíró tollából, amely képet ad egy boldoggá avatás ritka szertartásáról (Vinzenna Gerosát [1784–1847] XI. Pius pápa 1933-ban boldoggá, XII. Pius pedig 1950-ben szentté avatta), amelynek a zarándokok a római Szent Péter bazilikában megkülönböztetett tiszteletben részesített szemtanúi lehettek.

LUKÁTS JÁNOS

(*Mundus Kiadó, Budapest, 2006,*
93 oldal, 2100 Ft)

MARGITTAI GÁBOR:

Külső magyarok *Utazás a végeken*

A Magyar Nemzet Könyvek sorozatban megjelent riportkötet ugyan csak kényes témát feszeget: a határon túli magyarság sorsa ma is az elhallgatott, félresöpört vagy legfeljebb értelmetlen, „egymásra mutogató” viták keretében felvetődő kérdések közé tartozik. Tény, hogy nem könnyű megtalálni egy ennyire hűsbavágó téma esetében az arany középutat a habzó szájú, eltúlzott és megalapozatlan vádaskodás, illetve a